

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 413. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608063813568/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- 33 *Vindharpe*: æolsharpe; harpe, hvis strenge bringes til at tæne af vinden. – *Phosphoros*: «Lysbringerens», yderligtgående romantisk tidsskrift, den nye åndretningens tilhængere, bl.a. digteren P.J. A. Atterbom (1790-1855), kaldtes efter tidsskriftet «fosforiseret». – «*Vigel Bild*»: flere gange omarbejdet og aldrig fuldført eventyrtitel af Atterbom.
- 34 *Kaisa Werg*: Christina (Caisa) W. (1703-69), forfatter til den populære kogebog *Hjælpeled i hushålningen för unga hventimber* (1755). – *Chiffonieren*: høj kommode.
- 35 *Verdens Herre*: se romanens motto. – *Fernow*: se nts. 32. – *Livet i en Jærnoon*: 5. Mos. 4,20. – *Ligfåld*: epilepsi.
- 36 «*Cosmi nun bor i Alundaby*»: vise af A.A. Afzelius (1785-1871). – *Agnocula*: «*De re metallica*»: værk af den sachsiske mineralog Georg A. (1494-1555). – *Svedenborg*: «*De jærne*»: den svenske naturforsker og mystiker Emanuel S. (1688-1772) behandlede jærnet i flere af sine værker.
- 37 *Cyllenborg*: Gustaf Frederik G. (1731-1808), svensk lyriker, kendt for sin moraliserende lyldest til den «nordiske» kraft. – *Bellman*: Carl Michael B. (1740-95), svensk lyriker og komponist, kendt for sine skildringer af bohemelevet. – *Hedvig Charlotta Nordenflycht*: (1718-63), elegisk svensk lyriker. – «*Vinterqvaden*»: digtekreds af G.F. Gyllenborg. – «*Lite blåar som mannds*»: vuggevise, *Vaggvisa*, af Samuel Johan Hedborn (1783-1849).
- 39 *Og Susan svarede*: denne strofe er i visen beregnet til at synges af piger, mens den foregående er for drenge. – *Mikael*: i manuskriptet er først anvendt navnet Sölve.
- 40 *Sparlagen*: omhæng ved seng. – *Blodgang*: sygdomme med blødninger fra endesarmen. – *Slængen stor hammer*. – *Vandkæmren*: maskinhammer drevet ved vandkraft.
- 41 *Fyghkæmren*: kærve, hvori tavlerne transporteres bort, jf. nts. 20. – *Lösen 1340*: det ældste kendte hærreglement er af 7. november 1340. – *Olaus Magni*: kirkemand og kulturhistorisk forfatter (1490-1557), gav en rigt illustreret beskrivelse af Norden i den ofte optrykte og bearbejdede *Historia de gentibus septentrionalibus* (1555). – *Bokhus*: arbejds hus med hejseanordning.
- 42 «*den ubendte Gude*»: Ap Gern. 17,23.
- 43 *Juanepe*: se s. 31. – *Damascenerklingen*: sværdklinger af hårdt, monstret stål. – *Thutmosis*: ægyptisk fyrstenavn. – *Antilibanon*: bjergkæde i Syrien-Libanon. – *Lingsong*: jærnværk, der o. 1650 især blev kendt for sine kanoner. – *Blåmand*: neger. – *Gustafernes* og *Karlernes*: svenske (kriger)konger. – *Lynsværgeren*: tilnavn til Zeus. – *Crakerens Fjrhedskrig*: 1821-30 mod tyrkerne. – *Polens eller Belgiens Opstand*: mod henholdsvis russisk og hollandsk overherredømme 1830-31.
- 44 *den ægyptisk-tyrskiske Krig* 1831-40. – *Chios*: græsk ø, symbol for frihedskampen mod tyrkerne, der 1822 forøvede et blodbad på dens befolkning. Eugène Delacroix (1798-1863) malede *Blodbadet på Chios* (1824), og den engelske digter Byron (1788-1824) døde af malaria, som frivillig i frihedskampen. – 1848: år med omfattende borgerlige revolutioner i Eu-